

*Дмитро КУЛЕБА,
Міністр закордонних справ України*

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Протягом цього важкого року вся Україна та її дипломатія продовжували боротьбу за відновлення територіальної цілісності та справедливого миру в Україні, протидіючи повномасштабній російській збройній агресії проти нашої держави.

Головним пріоритетом дипломатичної команди Президента Зеленського досі є збільшення військової підтримки України, забезпечення українських захисників високотехнологічною зброєю та боеприпасами, розширення можливостей українського війська на землі, у воді та в повітрі.

Водночас зовнішньополітична команда працює і на стратегічну перспективу, як-от посилення наших позицій на всіх континентах, розвиток стійких партнерств, трансформацію регіональної та реформування глобальної архітектури безпеки.

Важливо не лише виграти війну, а й здобути всеохопний, справедливий і сталий мир. Наша держава має посісти гідне місце в глобальній архітектурі міжнародних відносин, адже українські воїни нині захищають свободу та справедливий міжнародний порядок, заснований на принципах Статуту ООН. Якщо ми не запропонуємо власної, української стратегії, бачення регіонального та світового порядку після війни, цю стратегію сформують без нас.

Власну комплексну візію Україна має вже сьогодні. Про це свідчать Формула миру та Українська доктрина, які запропонував Глава держави Володимир Зеленський. Уже зараз ми робимо дипломатичні кроки для втілення нашого бачення, консолідуємо світ навколо нашої перемоги, співлідерства, співвідповідальності, дієвої системи міжнародних інститутів, які

здатні захистити безпеку та суверенітет держав, гідність і свободу людей, де б вони не були.

Світ потребує не тих міжнародних інституцій, які висловлюють занепокоєння й розповідають про обмеженість свого мандату, а таких, що діють невідкладно – протягом годин, доби, днів, оскільки від їхньої швидкості залежить свобода, життя та здоров'я людей. Шлях до цієї амбітної мети лежить через упевнену перемогу України, відновлення дотримання принципів Статуту ООН, реформування Організації Об'єднаних Націй.

Спільно з Президентом України, Офісом Глави держави, іншими міністерствами ми працюємо 24/7, щоб українські інтереси на світовій арені було враховано та забезпечено, а Україна поставала як упевнений лідер з унікальною пропозицією для міжнародної спільноти – бажаний партнер, що є драйвером справедливого, інклюзивного та демократичного світопорядку.

Одним зі свідчень ролі Києва як центру європейської політики стала історична зустріч міністрів закордонних справ ЄС у столиці України на початку жовтня. Уперше в історії ключовий формат переговорів 27 держав Європейського Союзу відбувся за межами його нинішніх кордонів. Але в межах його майбутніх кордонів.

Я впевнений, що Україна може стати взірцем лідерства у повоєнному світі та легендарною історією успіху. Для цього українська дипломатія системно та скоординовано працює на міжнародному напрямі – і заради перемоги України, і заради стратегічного лідерства нашої держави.

Завдяки героїзму наших воїнів та незламності наших громадян Україна та українство вже створили власний глобальний бренд свободи та хоробрості. Наше завдання полягає в тому, щоб утримати політичні позиції, капіталізувати наш реальний вплив у мільярдні контракти та інвестиції, розвинути оборонно-промислові та інноваційні партнерства, гарантії безпеки, прискорену європейську та євроатлантичну інтеграцію.

Усі ці завдання вже в роботі та вже здобувають відчутну користь для держави, бізнесу та громадян. Неможливо порівняти ресурсний потенціал України зі США чи Китаєм або Сполученим Королівством чи Німеччиною. Однак ми маємо власні унікальні переваги. Стратегія лідерства України полягає в тому, щоб зробити ставку на наші сильні сторони, привабливість нашого національного бренду у світі, сміливість і готовність брати відповідальність, проактивність і незламність українського народу.

За майже два роки російського повномасштабного вторгнення ми здобули безпрецедентний досвід протистояння агресору в умовах високоінтенсивної конвенційної війни; досвід воєнної дипломатії, громадської консолідації, налагодження оборонно-промислових виробництв під постійними ракетними обстрілами; досвід стійкості та подолання численних криз.

Цей перелік можна продовжувати – від розмінування величезних за площею територій до приборкання наслідків російського теракту на Каховській ГЕС, від захисту українських АЕС до запуску Чорноморського зернового коридору. Унікальний досвід України, наші переваги у військовій справі, IT, агропромисловості, оборонній індустрії, інтелектуальному потенціалі, стратегічному географічному положенні – це ключ до лідерства України в повоєнному світі, запорука нашої стійкості у вкрай нестабільному міжнародному середовищі.

Але все це залишиться нереалізованою можливістю, якщо світ не дізнається про наш потенціал і не повірить у нього, якщо не будуть налагоджені та зміцнені партнерства, якщо голоси російської пропаганди та скептиків звучатимуть гучніше, ніж голос України.

Українська дипломатія відіграє ключову роль у тому, щоб максимізувати наші переваги на міжнародній арені та скористатися історичним шансом, який не випадав жодному поколінню українців: не лише зберегти самостійність, а й зробити свою державу потужним міжнародним гравцем та лідером із глобальними можливостями.

Нині дипломатична команда Президента України робить усе можливе, щоб закрити критичні потреби фронту й тилу, залучає інвестиції, які принесуть плоди в тривалішій перспективі, та загалом працює на зміцнення стабільності, безпеки та добробуту українців, суверенітету й суб'єктності нашої держави.

Першим стратегічним орієнтиром зовнішньої політики України є посилення довгострокової безпеки нашої держави та розширення воєнополітичних спроможностей України у світі. Українські захисники жертвують своїми життями та здоров'ям, щоб ця війна була останньою для нинішнього покоління українців – особливо для наших дітей. Для цього Українська держава потребує сильного оборонно-промислового кластера, гарантій безпеки, надійних союзів та партнерств.

Українська дипломатія разом з іншими відповідальними інституціями активно розвиває нашу оборонну індустрію.

На початку цього року ми в МЗС дійшли висновку: для того щоб сили оборони України стабільно отримували поставки зброї, необхідно забезпечити якісно нову роботу світової оборонної індустрії. Тоді я прийшов із цією думкою до Президента України та запропонував провести захід, який об'єднає провідні світові й українські оборонні компанії для спільного виробництва, обслуговування та ремонту зброї, потрібної Україні.

Ми об'єднали зусилля з Міністерством стратегічних галузей промисловості та Міністерством оборони і працювали 24/7, щоб зібрати якомога більшу кількість оборонних компаній у Києві. Щоб уряди їхніх країн усіляко підтримували спільні проекти з Україною. Щоб НАТО і ЄС доєдналися

до процесу. Це була одна з головних тез під час міжнародних контактів Президента України, керівника його Офісу Андрія Єрмака, Прем'єр-міністра Дениса Шмигала, міністрів.

І нам вдалося. 252 компанії з понад 30 країн світу прибули до Києва наприкінці вересня для участі в першому Міжнародному форумі оборонних індустрій: світові виробники танків, артилерії, дронів і антидронів, боєприпасів, розробники інноваційного програмного забезпечення та власники унікальних складних технологій. Взяли участь численні українські державні та приватні підприємства — від розгалужених груп компаній до стартапів defense-tech.

Українські та іноземні промисловці підписали на форумі два десятки документів, якими започаткували нові взаємовигідні партнерства.

Форум відкрив нову еру в розвитку української «оборонки». Ми не просто тягнемо в Україну іноземну зброю – ми інтегруємо український ОПК в натівську оборонну промисловість. Ми засновуємо взаємовигідні партнерства та залучаємо передові технології, щоб самим виробляти найпотужнішу зброю в необхідній кількості. Щоб на фронті в солдата було все, що йому потрібно для захисту себе і знищення ворога.

Це шлях до довгострокової оборонної незалежності України. Після перемоги зброю, яку Україна створила спільно з партнерами, буде найконкурентнішою у світі. Збройну силу вільного світу зараз створюють саме в Україні.

Ми з країнами-членами НАТО налагоджуємо стратегічні оборонно-промислові партнерства, спільні виробництва зброї та боєприпасів для нашого війська. Потужний український ОПК, поєднаний з оборонними індустріями держав-союзників, – це не лише високотехнологічна зброя для ЗСУ, а й суттєве посилення наших позицій на світовій арені.

Україна має всі шанси стати провідним постачальником зброї та військових технологій для різних країн та регіонів світу після завершення війни. Це буде безумовним драйвером нашого міжнародного лідерства та авторитету.

Українські дипломати разом із партнерами продовжують розвивати регіональні союзи та формати співпраці, адже безпека, добробут та стабільність Центральної Європи – це спільна відповідальність. І попри епізодичні труднощі у відносинах, пов'язані здебільшого з виборчим процесом у наших сусідів, я переконаний, що конструктив все одно переважатиме над емоціями. З однієї простої причини: нам жити разом у цьому регіоні, а ворог у нас лише один – Росія. Немає альтернативи солідарності та співпраці, коли йдеться про зміцнення одне одного та всієї нашої Європи.

Регіональна архітектура союзів, яку створює Україна спільно із сусідами в Центральній Європі, – це колективний захист від російського агресора, мережа просування спільних інтересів, інструмент налагодження оборонних, економічних і технологічних партнерств, які посилюють всі сторони.

За останній рік українські дипломати остаточно розблокували надання західної зброї (від протитанкових комплексів до сучасних бойових літаків), створили коаліцію F-16 для якнайшвидшого навчання українських пілотів та передачі винищувачів Україні, забезпечили енергетичну підтримку України під час російського ракетного терору взимку 2022–2023 років.

Другим стратегічним орієнтиром української дипломатії є реалізація Формули миру – для відновлення як усеохопного, справедливого та сталого миру в Україні, так і глобальної безпеки.

Російська повномасштабна агресія проти України продемонструвала слабкість міжнародних інституцій, їхню неспроможність захищати суверенні держави від свавілля тиранів. Москва свідомо підриває енергетичну, ядерну та продовольчу безпеку світу задля втілення своїх імперських амбіцій.

Російська війна проти України є глобальним викликом, який так чи інакше загрожує більшості країн. Без відновлення територіальної цілісності України та покарання агресора жодна держава не зможе почуватися в безпеці. Якщо Росію не покарати, якщо вона утримає хоча б частину захоплених українських територій, потенційні ревізіоністи в інших куточках світу можуть напасти на своїх сусідів, зруйнувати безпеку та добробут цілих регіонів.

Метою України є не лише повне відновлення територіальної цілісності в межах міжнародно визнаних кордонів, а й відновлення безпечного та справедливого світопорядку для всіх, унеможливлення нових агресій проти інших країн. Це відповідає прагматичним інтересам усієї міжнародної спільноти. Саме тому глобальна підтримка наших зусиль лише зростає.

Українська Формула миру, крім деокупації всіх наших територій, також передбачає збільшення спроможностей ООН для захисту фундаментальних принципів міжнародного права. Це означає швидке реагування на кризи, раннє попередження нових війн, реальну протидію агресорам, безумовне виконання принципів Статуту ООН.

Росія фактично заблокувала роботу Радбезу ООН та перетворила його на черговий дискусійний майданчик без конкретних рішень та потужних кроків. Поки держава-терорист використовує право вето для прикриття агресії та геноциду, ООН неухильно наблизитиметься до морального банкрутства та повної нездатності відповідати на виклики часу, а система міжнародних інститутів – до остаточного занепаду.

Президент України Володимир Зеленський під час виступу на засіданні Радбезу ООН у вересні 2023 року запропонував провести комплексну реформу організації на основі Формули миру, а саме: запровадити можливість подолання права вето, розширити кількість та регіональне представництво постійних членів Радбезу ООН, створити систему попередження агресій через раннє реагування на них.

Протягом останнього року зовнішньополітична команда Президента України забезпечила потужну міжнародну підтримку Формули миру. Дедалі більше країн приєднуються до обговорення шляхів утілення української мирної ініціативи. Як сказав днями в Києві високий представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель, наразі Формула миру є єдиною формулою завершення війни.

Згадайте, скільки всяких мирних ініціатив, здебільшого шкідливих для України, було запропоновано ще на початку 2023 року. Нині всі ці голоси затихли. Навіть російський міністр закордонних справ у коментарях медіа лише те й робить, що скаржиться на Формулу миру. Це важливе досягнення дипломатичної команди: саме український погляд на шляхи завершення війни став домінантним у світі. Ми перебороли тренд, коли нам нав'язували невігідні рішення чи підштовхували до неприйнятних кроків і змушували нас виправдовуватися. Нині ж росіяни мусять інформаційно оборонятися.

Третій стратегічний орієнтир – це глобалізація українських інтересів. Ці інтереси неподільні, тому наші дипломати й далі зміцнюють позиції України на всіх континентах, збільшують нашу присутність та політичний вплив в Африці, Азії, на Близькому Сході та в Латинській Америці, навіть у далекій Океанії.

Якщо Україна прагне зберегти свою роль у світових процесах, свою свободу та суверенітет, ми маємо вести глобальну гру, посилювати відносини з новими перспективними гравцями та активно сприяти нашим підприємцям виходити на нові ринки. Українська дипломатія сьогодні перевіщує світ для наших громадян, креслить нову мапу інтересів і партнерств, закладає аванпости українського впливу в найвіддаленіших куточках світу.

У 2023 році ми вперше за довгий час відкриваємо цілу низку нових посольств України в Африці. За останні 12 місяців я відвідав із візитом 11 африканських країн, здійснив перший в історії візит глави МЗС у Гватемалу, взяв участь у засіданні Ради міністрів Асоціації Карибських держав.

Маємо дуже чіткий сигнал: *Ukraine goes global*. Щоб Україна залишалася суб'єктом гравцем, наша дипломатична команда веде сміливу та по-справжньому глобальну зовнішню політику, розбудовує партнерства з африканськими, азійськими та латиноамериканськими державами, які набувають дедалі більшого впливу в міжнародних процесах. Це єдиний шлях для сильної України.

Українські дипломати далі розвивають платформу «Nazovni», яка допомагає нашим підприємцям виходити на нові ринки, просувати українські товари та послуги. Саме азійські, африканські та латиноамериканські ринки містять фантастичні можливості для українських експортерів.

Ми робимо все, щоб український експортер безперешкодно виходив на нові ринки збуту, заробляв більше, створював більше робочих місць і

відповідно приносить більше грошей воєнному бюджетові України. Міцний клас українських експортерів – це основа відновлення України, повернення добробуту нашим громадянам і драйвер економічного лідерства нашої держави всередині та зовні.

Україна є стратегічним гравцем на світовому продовольчому ринку. І це лише окремо підкреслює глобальну роль та можливості нашої держави. Україна завжди буде надійним і прогнозованим партнером для всіх, хто потребує нашого продовольства, упевненим гарантом глобальної продовольчої безпеки. Президент України Володимир Зеленський за підтримки міжнародних партнерів запустив масштабну гуманітарну ініціативу «Grain from Ukraine», яка передбачає постачання українського зерна в країни, що критично залежать від нашого продовольчого експорту.

Сьогодні Україна є проактивним гравцем та драйвером процесів, пропонує амбітні ініціативи та нові формати для подолання глобальних викликів, створює додану вартість для світу. Це і «Grain from Ukraine» та Чорноморський зерновий коридор, і Формула миру та реформа ООН. І це лише початок.

Четвертим стратегічним орієнтиром є реформа української дипломатії. Ми створюємо абсолютно нову дипломатичну службу, яка не лише забезпечить перемогу України на міжнародному фронті, а й гідно впорається з прийдешніми викликами, збереже та зміцнить лідерські позиції нашої держави. За словами наших іноземних колег, Україна перевинайшла дипломатію за час повномасштабного вторгнення. Справді, війна та життя змусили нас шукати нових методів для подолання викликів безпрецедентного масштабу. Українська воєнна дипломатія сьогодні – це робити неможливе для досягнення неможливого.

Нам би не вдалося здобути цей результат без зміни внутрішніх процесів і практик. Ми відкрили дипломатичну службу для професіоналів усередині та зовні, і ці люди готові віддано працювати на захист українських інтересів за кордоном. Ми створюємо додаткові мотивації та шукаємо найкращих фахівців із різних сфер, щоб посилити команду МЗС, залучити новий погляд та нові рішення для наближення нашої перемоги. Ми провели перший в історії відкритий пошук кандидатів у посли. Усі, хто має здібності, кваліфікації та амбіції, здобули рівні шанси стати частиною зовнішньополітичної збірної. Ми опрацювали сотні заявок і обрали понад півтора десятка професіоналів для додаткового посилення керівних посад.

Перемога України та поразка Росії обов'язково змінять світ, прискорять повне переформатування міжнародного порядку. Завдяки новим оборонним спроможностям, реалізації Формули миру, сильній присутності на всіх континентах, новій дипломатичній службі Україна підійде до цього моменту сильною та готовою як ніколи.